

ВАРНЕНСКИ СВОБОДЕН УНИВЕРСИТЕТ
ЧЕРНОРИЗЕЦ ХРАБЪР

Департамент за чуждоезиково обучение и
следдипломна квалификация

Курс „Учител по информатика и информационни
технологии“

КУРСОВА РАБОТА

по дисциплина

„Приобщаващо образование“

на тема

„Функции и компетентности на ресурсния учител в
училището“

Изготвил:

Ниагара Георгиева

Фак. №: 223052003

Проверил:

дпн Веселин Михалев

гр. Плевен 2023 г.

Съдържание

I.	Роля на ресурсния учител	3
II.	Функции на ресурсния учител	3
	○ Планиране	4
	○ Осъществяване на обучението, възпитанието и подпомагането на децата със СОП	4
	○ Формиране на общи знания, умения, отношения и ценности	5
	○ Оценяване и отчитане на динамиката в развитието на познавателните процеси и на личността на учениците и на постиженията им в учебно-възпитателния процес	6
	○ Подпомагане на другите учители.....	6
	○ Подпомагане на родителите	7
	○ Организационни функции	7
	○ Опазване на живота и здравето на учениците	7
III.	Компетентности на ресурсния учител	8
	○ Знания за децата и учениците със СОП, образователната интеграция и приобщаващото обучение.....	8
	○ Индивидуално, диференцирано и приобщаващо обучение – преподаване и учене ...	9
	○ Възпитание и формиране на социално поведение	10
	○ Сътрудничество и работа в мултидисциплинарен екип.....	11
	○ Работа в общността	12
	○ Актуализация на знания и кариерно развитие.....	13
IV.	Заключение	13
V.	Използвани източници	15

Роля на ресурсния учител

Един от основните образователни принципи според Закона за предучилищно и училищно образование е „равен достъп до качествено образование и приобщаване на всяко дете и на всеки ученик“¹. За съжаление обаче реализирането на тази идея не е толкова лесно, колкото звучи. В съвременното образование все още се изпитват затруднения при обучението на деца със специални образователни потребности (СОП). Това са деца, срещащи различни затруднения в обучението си поради сензорни увреждания, физически увреждания, умствена изостаналост, езиково-говорни нарушения, специфични обучителни трудности, емоционални или поведенчески проблеми, нарушения на общуването и комуникацията, хронични заболявания, водещи до СОП или множество увреждания. Масовите учители не могат сами да удовлетворят нуждите на тези деца паралелно с работата си с другите ученици.

Тук се намесва ресурсният учител. Това е специалист, който работи с деца със СОП на територията на общообразователните училища и детски градини, и подкрепя приобщаването им. Първоначално извършвал тази дейност в специален ресурсен кабинет или в класната стая, но като външен за организацията на училищните дейности специалист. В модерната образователна система той вече е част от координиран екип, който проследява процеса на оценка и на дейности по подкрепа в сътрудничество с останалите педагогически специалисти, учители, психолог, педагогически съветник, логопед и други, като подкрепя образователния процес на децата със СОП така, че те да бъдат в най-голяма степен част от общността на класа и на училището.

Функции на ресурсния учител

Ресурсният учител има богат набор от функции. Той участва във всеки етап от предоставянето на обучение, образование и възпитание на децата със СОП, за да осигури равен достъп до образователни услуги като на останалите ученици.

¹ [ЗПУО чл. 3 ал. \(2\) т. 3](#)

Планиране

Значителна част от работата на ресурсния учител е внимателното планиране на работата според различните нужди на учениците. Той изготвя годишен план за дейността си, но участва и в разработването на индивидуални програми за обучение и развитие на децата. Планира взаимодействието с учители, родители, социални партньори, социална среда. Участва в разработването на училищни учебни планове и в планирането на общоучилищни дейности. Определя конкретните образователно-възпитателни или учебно-възпитателни цели за децата със СОП за всяка учебна или образователна единица съвместно с учителя по даден учебен предмет и взема участие в структурирането и провеждането на занятието за постигането им. Съдейства за планирането на необходимите ресурси и на материално-техническата база с оглед осигуряване на качествен учебно-възпитателен процес. Освен че участва в планирането на дейности, свързани с професионалната реализация на ученици със СОП, той планира дейностите, свързани със собствената му професионална квалификация, усъвършенстване и развитие.

Осъществяване на обучението, възпитанието и подпомагането на децата със СОП

Ресурсният учител работи индивидуално по предметите от учебния план с ученика със СОП в класа и с група ученици със СОП извън класа. Той работи индивидуално и групово или подпомага ученици с нарушено зрение по специалните предмети от учебния план на специалното училище за деца с нарушено зрение. Подпомага работата на учителя по специалните предмети от учебния план на училището за деца с увреден слух. Освен това той подпомага самоподготовката по общообразователните предмети и консултира учителя относно спецификата при овладяване на учебното съдържание от учениците със СОП по даден учебен предмет. Също така съдейства за организиране и адаптиране на пространството в класната стая за ефективно включване на учениците със СОП в учебно-възпитателния процес. Той

отговаря за използването и съхраняването на специалните технически средства и апаратура и организира и участва активно в комплексното педагогическо оценяване на детето от екипа в училището.

Ресурсният учител създава и съдейства за поддържане на коректни взаимоотношения в учебно-възпитателния процес, конструктивно общуване и сътрудничество между учениците. Съобразява изискванията си към учениците със СОП с възрастовите им особености и с образователните им потребности като използва подходящи образователни стратегии, методи и техники, които мотивират учениците и стимулират личностното им развитие, стимулират дейностния подход в обучението и „ученето чрез правене“, реализират вътрешнопредметни и междупредметни връзки, обогатяват житейския и познавателния опит и знания на децата. Ресурсният учител използва учебно-технически средства и материали, подходящи за постигане на оптимални резултати в конкретната учебна ситуация и участва в професионалното консултиране и ориентиране на учениците.

Формиране на общи знания, умения, отношения и ценности

Ресурсният учител съдейства за формиране в учениците със СОП на комуникативни и комуникационни умения, умения за самостоятелна работа в класа и въкъщи, умения за самостоятелно учене през целия живот, умения за работа в група и в екип, умения за решаване на проблеми и умения за критично и конструктивно мислене. Той съдейства за формиране на положителни нагласи към ученето като съзнателно усилие и на общочовешки ценности за уважение и зачитане на индивидуалността и уникалността на отделната личност. Също така съдейства за създаване на обществена нагласа в подкрепа на интегрираното обучение.

Оценяване и отчитане на динамиката в развитието на познавателните процеси и на личността на учениците и на постиженията им в учебно-възпитателния процес

Ресурсният учител използва различни методи и похвати за събиране на информация и оценяване на равнището на усвояване на учебното съдържание съобразно възрастовите и индивидуалните особености на ученика, спецификата на предметната област и конкретната учебна ситуация. Също така участва в оценката на развитието на познавателните процеси и на развитието на личността на детето.

Подпомагане на другите учители

Ресурсният учител работи в екип и в сътрудничество с други специалисти, които подпомагат интегрираните деца. Той консултира учителите по въпроси, свързани с образователните потребности, произтичащи от увреждането или нарушението; с начина, по който ученикът ще получава информация в занятието (брайлово писмо, жестомимика като подпомагащо средство и други); с общуването с детето; с участието в учебните и възпитателните дейности и в конкретната учебна и образователна ситуация; с принципите, методите и похватите за компенсация, рехабилитация и корекция на увреждането или нарушението. Ресурсният учител оказва специфична методическа помощ по отделните учебни предмети от учебния план, по който се обучава интегрираният ученик и подпомага на учителя в проверката и оценката на усвояването на учебното съдържание, формирането на умения и компетенции от ученика. Той организира краткосрочни форми (беседи, лекции, семинари, посещения на уроци в специално училище, участие в конференции и други), в които включва останалите учители и съдейства за снабдяване на колегите си със специална литература.

Подпомагане на родителите

Ресурсният учител запознава родителите с принципите на интегрираното обучение на деца със СОП в системата на народната просвета, с правата и задълженията им и предлага конкретни форми и начини за самоподготовка на ученика в дома. Той обучава родителите да усвоят различни форми и похвати на работа с детето, за да създадат и развият у него полезни умения за самостоятелен и независим живот и съдейства за разширяване на социалните му контакти. Съдейства за включването на родителите в различни форми на обучение (семинари, поддържащи групи, конференции) и за снабдяването им със специална литература. Той участва в родителски срещи като разяснява политиките на интегрираното обучение.

Организационни функции

Ресурсният учител организира и провежда педагогическата си дейност в съответствие с изискванията към неговата работа, определени в различни нормативни актове. Той участва в работата на педагогическия съвет, както и в различни организационни и методически форми, свързани с дейността училището. Отговаря за състоянието на поверената му материално-техническа и учебна база. Също така разработва всекидневен график за работата си, който включва разписание на различните дейности с децата, родителите и учителите, спазвайки стриктно изготвените и утвърдени от директора графици.

Опазване на живота и здравето на учениците

Ресурсният учител носи отговорност за опазване на живота и здравето на учениците по време на учебни занятия и на други дейности. Той следи за здравето състояние на децата и контролира спазването на здравно-хигиенните норми и изисквания по време на учебно-възпитателния процес. Инструктира учениците, контролира спазването на правилата за работа с материали и съоръжения в среди, които могат да бъдат потенциална заплаха за здравето и живота на децата.

Компетентности на ресурсния учител

За успешно изпълняване на толкова разнообразни функции профилът на ресурсния учител трябва да обхваща множество компетентности. Резултатът от неговата дейност включва не само подпомагането на децата, родителите и останалите учители, но и постоянното разширяване на собствените знания и добавяне на нови умения към списъка с компетентности за работа за деца със СОП.

Знания за децата и учениците със СОП, образователната интеграция и приобщаващото обучение

В основата на работата на ресурсния учител са групата компетентности, която се характеризира с познаването на различните модели на тълкуване на особеностите в развитието и класификациите на уврежданията, от една страна и на теориите и практиките на специалната педагогика и приобщаващото образование, от друга.

Ресурсният учител трябва да придобие набор от знания за учениците със СОП. Това включва знания за основните състояния (описание, класификации, характеристики), базирани на най-новите познания на специалната педагогика и психология, както и познаване на референтни теории и научноизследователски факти от областта на специалната педагогика и психология, приобщаващата педагогика и психология.

Той трябва да има знания за процесите на образователната интеграция, принципите и моделите на приобщаващото обучение. Такива са знанията от областта на философията, социологията, педагогиката и психологията на приобщаващото образование и култура и познаването на референтни теории и стратегии за управление и подкрепа на образователния процес и социалните отношения.

Друга ключова компетентност е формирането на базови умения за приложение на тези знания в практиката. Това се постига чрез създаване на условията за адаптация на образователната среда към детето, и адаптацията на ученика към образователната

среда и чрез избор на теоретичните знания в съответствие с потребностите на всяко дете със СОП.

Индивидуално, диференцирано и приобщаващо обучение – преподаване и учене

Втората група компетентности се основава на познанието на педагогическата ситуация и организирането на образователната среда в класа за по-добро учене, участие и самостоятелност на децата със СОП.

Тук категоризираме компетентностите по познаване на образователния процес и педагогическата ситуация, на процесите на преподаване и учене с оглед на диференциацията на дидактическите подходи и методите на обучение и базирани на индивидуалните способности и образователните потребности, на интересите и очакванията на учениците със СОП. В тази си характеристика ресурсният учител изгражда организация на образователния процес, базирана на многообразието на групата и класа и определя образователните цели, основани на избора и адаптирането на знанията по отделните дисциплини, съобразно образователните потребности на ученика и на неговите училищни умения и професионални очаквания.

Организацията и провеждането на работата в клас, на индивидуалната и групова работа трябва да са в съответствие с поставените цели и интересите на децата (предвиждане и контрол на срещаните трудности). Ресурсният учител създава условия за развитие на самостоятелността на децата и учениците чрез структуриране на дейността (организация на пространството и времето за изпълнение, съобразяване с индивидуалния ритъм на работа) и избира, разработва и ползва различни дидактически помагала и технически средства, прилагани диференцирано според интересите, трудностите, ритъма, възрастта и спецификата на учене на учениците.

Компетентност на ресурсния учител е и управлението на процесите на преподаване и учене. Дейността включва адаптиране на преподаването на нивото на знанията и уменията на детето, адаптиране на образователната среда с цел осъществяване на диференцираното обучение, предоставяне на възможностите за

участие на ученика в образователната ситуация и осигуряване на необходимите ресурси за процесите на учене и предоставяне на достъпни образователни задачи, социални роли и изяви, чието изпълнение гарантира проявата на обществено признание от учителя, групата, класа.

Част от работата на ресурсният учител е провеждането на различни видове оценяване в контекста на специално педагогическата и общообразователната практика. Тук класифицираме наблюдението и оценяване на индивидуалните постижения и на глобалното развитие на ученика със СОП, познаването и прилагането на разработени методи и средства за функционално оценяване на индивидуалното развитие, активното участие и училищните постижения и информирането на детето, родителите и всички партньори за напредъка и постиженията с оглед на поставените образователни цели.

Възпитание и формиране на социално поведение

Отговорността на ресурсния учител е насочена както към подкрепа на психологическия климат в класа и училищната общност, така и за възпитание на отношения на уважение и себеуважение в учениците.

Създаването на положителен психологически климат с цел подкрепа на участието на децата със СОП също е ключова компетентност. Това се състои в създаване на условия за човешки взаимоотношения и поведение на приобщаване с цел улесняване на образователната интеграция и участието на децата със СОП и създаване на климат на уважение, сътрудничество и подкрепа, неприемане на всяка форма на дискриминация в социален и познавателен план, недопускане на възможни конфликти в отношенията и овладяване на съществуващите. Подкрепата на детето да разбере своите способности и ограничения цели насърчаване на неговото участие.

Ресурсният учител формира социално поведение. Той направлява и подкрепя учениците при усвояването на социални роли и поведения, свързани с училищните изисквания и правила. Той съобразява, уважава и познава межкултурните различия и насочва децата към проява на приятелски чувства и отношения, готовност за подкрепа,

формират умения за ръководене на класа и групата с оглед на успешното изпълнение на училищни задачи. В дейността си той подкрепя процесите на приобщаване на всички ученици в училището и в общността.

Сътрудничество и работа в мултидисциплинарен екип

Приобщаващото образование е екипен труд. Сътрудничеството е на различни нива – при изготвяне на училищните политики, при реализиране на училищните практики и с участниците в процеса на подкрепата.

Тази група компетентности е основана на работата в мултидисциплинарен екип в духа на партньорство и с фокус върху ученика и неговото развитие. Ресурсният учител взема активно участие в подготовката на годишния учебен план на училището и на центровете за подкрепа на личностното развитие, в определянето на състава на мултидисциплинарния екип за всяко дете с цел изготвяне на индивидуално адаптираната образователна програма. Той изготвя програма за сътрудничество на всички специалисти с родителите, оказва експертна подкрепа на преподавателския състав на училището и други партньори и информира детето, родителите и всички партньори за напредъка и постиженията на ученика с оглед на поставените и постигнатите образователни цели.

В работата си с учителя на класа ресурсният учител изготвя седмичен график за съвместна работа. Предоставя постоянна педагогическа подкрепа на учителя на класа, основана на съвместен подбор и диференциране на образователните цели, задачи, съдържание и дейности, подбор на дидактическите средства на работа с оглед на тяхното индивидуално предназначение. Необходимо е редовно обсъждане на тенденциите в развитието на способностите, определянето на образователните потребности и постигане на поставените цели, обсъждане на начините за публично оценяване на училищните постижения и предоставяне на обществено признание за ученика от учителя, групата, класа и на начините за количествено и качествено оценяване, нивата на оценяване в клас и въвеждане на варианти за самооценяване.

При работа с педагогическите специалисти ресурсният учител разработва програма за сътрудничество с тях, съобразно състава на мултидисциплинарния екип за всеки ученик – учители, психолог, логопед, педагогически съветник, възпитател, социален асистент. Планира, организира и провежда консултации, обучителни семинари, текущи оценявания и обмен на информация относно състоянието и напредъка в развитието на детето.

Работата с родителите и близките включва разработване на програма за включване и участие на приятелите на децата, на доброволци и представители на НПО, консултиране и подготовка на „неспециалистите“ за участие във формите на педагогическата подкрепа в училищните и извънучилищните дейности.

Работа в общността

Приобщаващото училище е условие за изграждане на приобщаваща общност, култура и общество. Затова ресурсният учител се явява медиатор към по-широката общност и гарант за противодействие на практиките на изключване.

Важна компетентност за тази група е реализирането на дейности с отзвук в общността. Пример за това е изпълняването на дейности по информираност на училищната и родителската общност чрез представяне на материали за процесите на образователната интеграция, социалните отношения в хетерогенния клас, отношенията в мултидисциплинарния екип и трансформациите в образователната практика. Изразяване на критичен и конструктивен поглед се осъществява чрез провеждане на дискусии по въпросите на приобщаващото образование, основани на философско-социологични и културални възгледи за еволюцията на образователната система. Необходими са проучване и анализ на търсенето на допълнителната подкрепа и насочване на децата и семействата към предлаганите образователни и социални услуги в различните учреждения.

Ресурсният учител изразява ясна професионална социална и гражданска позиция спрямо основни трудности в обществените отношения. Той заема критична и

аргументирана позиция по повод на базовите понятия – недостатъчност, неспособност, инвалидност, нормалност, интеграция в контекста на училището и на обществената позиция, която училищната общност заема. Има свобода в представяне на социалните ценности, убеждения и крайната цел на образованието на учениците със СОП с оглед на тяхната професионална реализация.

Етичната позиция на ресурсния учител се проличава в прилагането на принципа за обучаемост на всеки ученик и на правото да постига прогрес в ученето и научаването и позоваването на етичните и нравствени принципи в професионалните отношения и при вземането на решения.

Актуализация на знания и кариерно развитие

Приобщаващото образование е непрекъснат процес на развитие, както е непрекъснат и процесът на учене и на саморефлексия на ресурсния учител. Ключова негова компетентност е продължаващото обучение, актуализация на знанията и кариерното развитие. Това се извършва с оглед на потребностите, възникващи в образователната практика. Създава се тематична програма за участие в обучения и квалификации, които гарантират улеснение на разработването на индивидуалната образователна програма. Ресурсният учител придобива знания за отделните състояния на атипично развитие и за обучението и развитието на всеки ученик и планира своето участие в научноизследователски проекти на различни екипи.

Заключение

Освен че осигурява подкрепа на всички ученици, които се нуждаят от такава, ресурсният учител проявява лична отговорност към работата си като подкрепя родителите и педагогическите специалисти. Той приема и признава различията между децата със СОП и тяхното право на обучение, образование и възпитание във всички сфери на образованието. Приема индивидуалността им и се съобразява с нея при работата си с конкретното дете като идентифицира образователните и възпитателни

ВАРНЕНСКИ СВОБОДЕН УНИВЕРСИТЕТ ЧЕРНОРИЗЕЦ ХРАБЪР

потребности. Като педагогически специалист е запознат с философията и политиката на интегрираното обучение. Също така познава приложните и технологични аспекти на обучението на ученици със СОП. Запознат е с характерните личностни особености на децата с увреждания и техните образователни потребности и притежава умения и компетенции за работа с тях. Обстойният списък от компетентности на ресурсния учител потвърждава че подготовката му е сложен и продължителен процес, който не завършва с излизането от университета, а продължава през цялото кариерно развитие.

Използвани източници

(актуални линкове към 15.06.2023 г.)

1. [Документация – ТИПОВА ДЛЪЖНОСТНА ХАРАКТЕРИСТИКА за длъжността ресурсен учител на деца и ученици със специални образователни потребности](#)
2. [Държавен вестник – Наредба № 15 за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти](#)
3. [НАПОО – Закон за предучилищното и училищното образование](#)
4. [Приобщи се! – Кой е ресурсният учител](#)
5. [Уикипедия – Специални образователни потребности](#)
6. [coggle.it – Ресурсният учител - професионални компетентности, функции и отговорности](#)
7. [grupizasamopomosht.blogspot.com – Самопомощ за родители на деца със СОП: Функции на ресурсния учител](#)